

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
CHRISTINE STIX-HACKL

fremSAT den 11. juli 2002¹

I — Indledning

II — Retsforskrifter

A — *Fællesskabsret*

2. Aftalens artikel 38 bestemmer:

»1. På de betingelser og efter de retningslinjer, der gælder i hver af medlemsstaterne:

1. Den foreliggende sag drejer sig om den begrænsning af antallet af spillere fra tredjelande ved visse kampe, som er fastsat i en sportsforenings vedtægter. Den drejer sig navnlig om, hvorvidt sådanne vedtægter er forenelige med europaaftalen om en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og medlemsstaterne på den ene side og Den Slovakiske Republik på den anden side (herefter »aftalen«)². Dette er et retligt spørgsmål, som allerede er blevet indbragt for en række nationale domstole og afgjort af dem³.

— behandles arbejdstagere af slovakisk nationalitet, som er lovligt beskæftiget på en medlemsstats område, på lige fod med medlemsstatens egne statsborgere uden nogen i nationaliteten begrundet forskelsbehandling, for så vidt angår arbejdsvilkår, aflønning eller afskedigelse

1 — Originalsprog: tysk.

2 — EFT 1994 L 359, s. 2; Rådets og Kommissionens beslutning 94/909/EKSF, EF, Euratom af 19.12.1994 (EFT L 359, s. 1).

3 — Vedrørende retspraksis i Tyskland se Krogmanns artikel i *Sport und Europarecht*, 2001, s. 23 ff.

— har den lovligt bosiddende ægtefælle og børn af en på en medlemsstats område

lovligt beskæftiget arbejdstager, med undtagelse af sæsonarbejdere og arbejdstagere, der er omfattet af bilaterale aftaler som omhandlet i artikel 42, medmindre andet er fastsat ved sådanne aftaler, adgang til denne medlemsstats arbejdsmarked i det tidsrum, hvor denne arbejdstager har arbejdstilladelse.

indrømmer i henhold til bilaterale aftaler, opretholdes og om muligt forbedres

— overvejer de andre medlemsstater velvilligt muligheden for at indgå lignende aftaler.

2. Den Slovakiske Republik indrømmer arbejdstagere, som er statsborgere i en medlemsstat og lovligt beskæftiget på Den Slovakiske Republiks område, såvel som deres ægtefælle og børn, som lovligt er bosiddende på nævnte område, den i stk. 1 omhandlede behandling på de betingelser og efter de retningslinjer, der gælder i Den Slovakiske Republik.«

2. Associeringsrådet undersøger andre forbedringer omfattende mulighed for adgang til erhvervsuddannelse, i overensstemmelse med de gældende regler og procedurer i medlemsstaterne og under hensyntagen til arbejdsmarkedssituationen i medlemsstaterne og i Fællesskabet.«

3. Aftalens artikel 42 bestemmer:

»1. Under hensyntagen til arbejdsmarkedssituationen i en medlemsstat og til dens gældende lovgivning og regler vedrørende arbejdstagernes mobilitet:

— bør de bestående muligheder for adgang til beskæftigelse for slovakiske arbejdstagere, som medlemsstaterne

4. Aftalens artikel 59, stk. 1, bestemmer:

»1. For så vidt angår afsnit IV i denne aftale, er intet i aftalen til hinder for, at parterne anvender deres love og forskrifter vedrørende indrejse og ophold, arbejde, arbejdsvilkår, etablering af fysiske personer og udveksling af tjenesteydelser, forudsat at de ikke anvender dem på en sådan måde, at fordelene for nogen af parterne i henhold til en særlig bestemmelse i aftalen reduceres til nul eller begrænses. Denne bestemmelse berører ikke anvendelsen af artikel 54.«

B — *National ret*

kampe højst indsættes to spillere, hvis spilletilladelse er forsynet med et »A«.

5. § 15 i Spielordnung for Deutscher Handballbund eV (herefter »spillereglerne«) indeholder følgende bestemmelser i den version af spillereglerne, som gjaldt på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i denne sag:

[...]

»1. Spillere,

a) som ikke er statsborgere i en af medlemsstaterne i Den Europæiske Union

b) som ikke er statsborgere i et tredjeland, der er associeret med De Europæiske Fællesskaber, og hvis statsborgere er ligestillet hvad angår den frie bevægelighed i henhold til EF-traktatens artikel 48, stk. 1

c) [...]

tildeles spilletilladelse med et »A« efter nummeret.

2. På hold i forbunds- og regionalligaerne kan der ved mesterskabs- og pokal-

5. Tilføjelsen af et »A« i spilletilladelsen skal ophæves med virkning fra den 1. juli i et år, såfremt spillerens oprindelsesland inden dette tidspunkt er blevet associeret i stk. 1, litra b)'s forstand. DHB offentliggør og ajourfører listen over de pågældende associerede stater.«

III — Faktiske omstændigheder og tvisten i hovedsagen

6. Maros Kolpak, som er slovakisk statsborger, spiller som målmand i TSV Östlingen eV Handball, der er i anden tyske liga. Han indgik i marts 1997 en spillerkontrakt med denne forening, som udløb den 30. juni 2000, og i februar 2000 en yderligere kontrakt, som udløber den 30. juni 2003. Han får udbetalt månedsløn. Han har bopæl i Tyskland og gyldig opholdstilladelse. Deutscher Handballbund eV (herefter »DHB«), som er det nationale forbund for håndbold i Tyskland, og som arrangerer håndboldforbundsligaen, udstedte en spilletilladelse til ham, som er forsynet med et »A«, fordi han er uden-

landsk statsborger. Kolpak havde imidlertid anmodet DHB om en spilletilladelse, som ikke angiver, at han er udenlandsk statsborger, idet han finder, at denne angivelse udgør en diskrimination, fordi Slovakiet hører til de tredjelande, hvis statsborgere ifølge sagsørgtes spilleregler og i medfør af det diskriminationsforbud, der gælder efter traktaten om Den Europæiske Union, sammenholdt med aftalen, kan gøre krav på en tilsvarende spilletilladelse som for tyskere og personer fra de øvrige EU-lande.

7. Landgericht Dortmund har dømt DHB til at udstede den ønskede spilletilladelse og som begrundelse herfor i det væsentlige anført, at det fremgår af selve spillereglerne, at Kolpak ikke ifølge disses § 15 skal behandles som en spiller med statsborgerskab i et tredjeland. DHB har appelleret denne dom.

8. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at Kolpak efter national tysk ret kan anlægge sag ved de almindelige domstole, og at han som spiller i forbundsligaen med en kontraktlig binding til en medlemsforening ifølge spillereglerne under visse forudsætninger kan rejse et selvstændigt krav om udstedelse af en spilletilladelse.

9. Det eneste spørgsmål, som i denne forbindelse er omtvistet, er, om Kolpak på grund af spillereglernes § 15, stk. 1, kun skal have udstedt en spilletilladelse, der er begrænset ved tilføjelsen af et »A«, så det alene er afgørende, om der overhovedet foreligger et tilfælde, der falder ind under § 15, stk. 1.

10. Efter den forelæggende rets opfattelse er det af afgørende betydning for sagen, hvorledes henvisningen i spillereglernes § 15, stk. 1, litra b), til EF-traktatens artikel 48 (efter ændring nu artikel 39 EF) skal forstås.

11. Den forelæggende ret fortolker denne henvisning således, at den kun sigter til spillere, der hvad angår retten til fri bevægelighed er fuldstændig ligestillet med EU-borgere. Ifølge denne fortolkning har Kolpak ikke krav på en ubegrænset spilletilladelse uden tilføjelse af »A«. I overensstemmelse hermed er Den Slovakiske Republik heller ikke nævnt i den liste, som DHB fører i henhold til spillereglernes § 15, stk. 5.

12. Det er imidlertid et spørgsmål for den forelæggende ret, om Kolpak trods undtagelsesbestemmelsen i spillereglernes § 15, stk. 1, litra b), kan gøre krav på at få tildelt

en ubegrænset spilletilladelse, fordi DHB med denne bestemmelse i sine spilleregler tilsidesætter aftalens artikel 38, og fordi denne artikel har direkte virkning til fordel for private også i forhold til DHB.

13. Den forelæggende ret lægger herved til grund, at DHB med sit afslag på at udstede en ubegrænset spilletilladelse til Kolpak på grund af dennes statsborgerskab handler i strid med forbuddet mod forskelsbehandling i aftalens artikel 38. Spillereglernes § 15 regulerer også Kolkpaks arbejdsforhold. Spillerkontrakten er en arbejdsaftale, da Kolpak mod udbetaling af en fast månedlig løn er forpligtet til som arbejdstager at præstere — sportslige — tjenesteydelser inden for rammerne af en trænings- og spillevirksomhed, som udgør hans hovedbeskæftigelse.

14. Da spillereglernes § 15, stk. 1, litra b), og § 15, stk. 2, begrænser Kolkpaks muligheder for at deltage i kampe, medfører den også en forskelsbehandling for så vidt angår arbejdsvilkår. Herved får en spiller, der i forvejen har lovlig adgang til en beskæftigelse, og som derfor selv ikke længere er berørt af eventuelle restriktioner for beskæftigelsen, nemlig ikke på lige fod med andre spillere mulighed for også at blive sat ind i officielle kampe som led i sin faktiske beskæftigelse.

15. Da Kolpak efter den forelæggende rets opfattelse er lovligt beskæftiget på Forbundsrepublikken Tysklands område, er bosat i Tyskland, er i besiddelse af en gyldig opholdstilladelse og ikke har brug for en arbejdstilladelse for udlændinge, har han allerede efter national tysk ret adgang til det tyske arbejdsmarked uafhængig af aftalens artikel 38. Derfor finder det heri indeholdte forbud mod forskelsbehandling efter den forelæggende rets opfattelse anvendelse, såfremt forbeholdet i artikel 38 hvad angår »de betingelser og [...] de retningslinjer, der gælder i hver af medlemsstaterne« ikke er til hinder herfor.

16. Den forelæggende ret hælder til den opfattelse, at de bestemmelser, som sagsøgte har vedtaget som et selvstændigt forbund, ikke udgør sådanne betingelser og retningslinjer, fordi det i aftalen indeholdte forbud mod forskelsbehandling i så fald ville miste sit indhold.

17. Endvidere lægger den forelæggende ret til grund, at aftalens artikel 38 — ligesom artikel 39 EF — er umiddelbart anvendelig. I så fald må det imidlertid efter den forelæggende rets opfattelse også antages, at aftalens artikel 38 har virkning til fordel for private, således at forstå, at den ikke blot gælder for de af myndighederne udstedte foranstaltninger, men også omfatter forskrifter af anden karakter, der indeholder bestemmelser til kollektiv regulering af arbejdstageres beskæftigelse, da afskaffelse af restriktioner, som beror på statslige foranstaltninger, i modsat fald kunne til-

intetgøres af hindringer, som skyldes, at sammenslutninger eller organer, der ikke henhører under den offentlige ret, udøver deres retlige autonomi.

18. Den forelæggende ret er derfor af den opfattelse, at spillereglernes § 15, stk. 1, litra b), strider mod aftalens artikel 38, og at Kolpak har krav på udstedelse af en ubegrænset spilletilladelse, fordi de øvrige betingelser er opfyldt.

IV — Det præjudicielle spørgsmål

19. Ved kendelse af 15. november 2000 har Oberlandesgericht Hamm forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er det i strid med artikel 38, stk. 1, i europaaftalen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Den Slovakiske Republik på den anden side (slutakten), såfremt et sportsforbund anvender en af forbundet selv vedtaget bestemmelse på en professionel spiller af slovakisk nationalitet, hvorefter forbundene ved mesterskabs- og pokalkampe kun må indsætte et begrænset antal spillere fra tredjelande uden for EF?»

20. Som Kommissionen med rette har anført, er det ikke Domstolens opgave under en præjudiciel sag at besvare spørgsmål, om en national ordning er forenelig med fællesskabsretten. Hvad angår den forelæggende rets betragtninger henviser Kommissionen endvidere til, at det præjudicielle spørgsmål strengt taget kun er forelagt med sigte på statsborgere fra tredjelande, som ikke er kontraherende parter i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS).

21. Spørgsmålet må derfor, når henses til Domstolens dom i den tilsvarende sag Pokrzeptowicz-Meyer⁴, omformuleres på følgende måde:

»Er det i strid med artikel 38, stk. 1, i europaaftalen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Den Slovakiske Republik på den anden side, såfremt et sportsforbund anvender en ordning på en slovakisk statsborger som i det foreliggende tilfælde, hvorefter forbundene ved mesterskabs- og pokalkampe kun må indsætte et begrænset antal spillere fra tredjelande, som ikke er kontraherende parter i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS)?«

4 — Dom af 29.1.2002, sag C-162/00, Sml. I, s. 1049.

V — Parternes argumenter

A — *Formaliteten*

22. Efter den italienske regerings opfattelse er sagsfremstillingen i forelæggelseskendelsen mangelfuld navnlig hvad angår den konkrete skade, som den slovakiske spiller angiveligt har lidt. Ifølge regeringen fremgår det heller ikke af forelæggelseskendelsen, om den pågældende faktisk har spillet, og om det virkelig er forbundets regler og ikke rent tekniske forhold eller trænerens afgørelser, som har medført, at han har deltaget mere eller mindre hyppigt i kampe. Af disse grunde foreslår den italienske regering, at Domstolen afviser den præjudicielle anmodning i medfør af procesreglementets artikel 92.

23. *Kommissionen* er ikke enig heri og gør under henvisning til Domstolens praksis gældende, at der ikke foreligger et hypotetisk tilfælde, men at de faktiske omstændigheder er tilstrækkelig indgående beskrevet.

B — *Fortolkning af aftalens artikel 38*

24. *Kolpak* har under den mundtlige forhandling anført, at han er blevet begrænset

i udøvelsen af sit erhverv, navnlig med hensyn til at skifte klub, og at han blot ønsker at udøve sine lovlige rettigheder. Han er arbejdstager og kan støtte ret på den direkte virkning af associeringsaftalens artikel 38, som også gælder for bestemmelser udstedt af sportsforbund. Desuden kan spillereglernes § 15 ikke opfylde sit formål, da den ikke omfatter alle klubber.

25. *DHB, den spanske og den italienske regering* har i det væsentlige gjort gældende, at den omhandlede bestemmelse i spillereglene ikke strider mod aftalens artikel 38, stk. 1. Sidstnævnte retsforordning har ikke direkte virkning, hvorfor den ikke tillægger den enkelte, dvs. spillere, nogen (subjektive) rettigheder. Dette fremgår efter *DHB's* opfattelse af hidtidig retspraksis, hvorefter direktiver ikke har horisontal virkning, og af den omstændighed, at Domstolen endnu ikke har anerkendt, at en bestemmelse i en associeringsaftale har direkte virkning.

26. *DHB* har under den mundtlige forhandling påpeget følgerne af den opfattelse, at man selv ved en begrænset arbejdstil-ladelse må lægge til grund, at der foreligger en lovlig beskæftigelse.

27. *DHB, den spanske og den italienske regering* har gjort gældende, at forbuddet

mod forskelsbehandling i aftalens artikel 38 ikke indeholder en klar, entydig og ubetinget forpligtelse. Tværtimod gælder bestemmelsen »på de betingelser og efter de retningslinjer, der finder anvendelse i de enkelte medlemsstater«. Spillereglernes § 15 er en sådan betingelse.

Den italienske regering har under den mundtlige forhandling fremhævet, at det tilkommer de nationale domstole at vurdere den pågældende medlemsstats egne bestemmelser, og at den ordning, som er omhandlet i sagen, er begrundet i sportslige hensyn.

28. Efter DHB's, den spanske og den italienske regerings opfattelse bekræftes den begrænsede rækkevidde af diskriminationsforbuddet i aftalens artikel 38 — altså den omstændighed, at slovakiske arbejdstagere ikke fuldt ud ligestilles med EU-borgere — endvidere af associeringsaftalens indhold, formål og sammenhæng, hvilken aftale udgør en overgangsfase i processen for Den Slovakiske Republiks tilnærmelse af EU. Den fortolkning, Domstolen har anlagt af arbejdskraftens frie bevægelighed i henhold til artikel 39 EF og anvendelsen heraf på sportssektoren er derfor begrænset til EU-borgere og personer, som er statsborgere i EØS-lande. I øvrigt indeholder EØS-aftalen efter den italienske regerings opfattelse ikke noget forbehold vedrørende betingelser og retningslinjer. Under den mundtlige forhandling understregede den spanske regering på

ny betydningen af forbeholdet i associeringsaftalens artikel 38, stk. 1, og henviste til, at det heri indeholdte diskriminationsforbud ikke er så vidtrækkende som artikel 39 EF.

29. Endvidere gør DHB gældende, at Kolpak på intet tidspunkt har været forhindret i at deltage i en kamp på grund af forbundets regler, og at den pågældende klub blot har villet beskæftige andre statsborgere fra tredjelande. Endelig anfører DHB, at Bosman-dommen⁵ ikke er til hinder for at anvende den i sagen omhandlede bestemmelse i spillereglene, fordi denne har rent sportslige formål, og fordi DHB's fastsættelse af en udlændingeklausul er beskyttet i den grundrettighed, som foreningsfriheden udgør efter den tyske grundlov.

30. Den græske regering har under den mundtlige forhandling henvist til Domstolens praksis om den direkte virkning af aftaler med tredjelande og til retspraksis om professionel sport. Desuden har den fremhævet, at associeringsaftalens artikel 38 er mindre vidtrækkende end artikel 39 EF, da den ikke fastslår nogen almindelig adgang til arbejdskraftens frie bevægelighed. Da medlemsstaterne ifølge associeringsaftalens artikel 42 selv kan fastsætte regler, og da bestemmelser fastsat

5 — Dom af 15.12.1995, sag C-415/93, Sml. I, s. 4921.

af sportsforbund på grund af deres generelle og kollektive karakter må ligestilles med statslige bestemmelser, kommer den græske regering til den konklusion, at den i hovedsagen omhandlede bestemmelse er forenelig med associeringsaftalens artikel 38.

lige forhandling har Kommissionen fremhævet, at associeringsaftalens artikel 38 har samme ordlyd som den bestemmelse, Domstolen anså for at have direkte virkning i Pokrzeptowicz-Meyer-sagen⁶. Associeringsaftalens artikel 38 giver imidlertid ikke i lighed med artikel 39 EF fuldstændig fri bevægelighed.

31. Heroverfor har *den tyske regering og Kommissionen* anført, at aftalens artikel 38, stk. 1, er direkte anvendelig, og at Kolpak kan påberåbe sig denne bestemmelse over for et forbund som DHB. De i bestemmelsen nævnte betingelser og retningslinjer er ikke til hinder for, at diskriminationsforbuddet har direkte virkning.

34. Den tyske regering og Kommissionen har under henvisning til Bosman-dommen gjort gældende, at spillereglernes § 15 diskriminerer for så vidt angår arbejdsvilkår, og at der ikke er tale om en begrænsning i adgangen til arbejdsmarkedet.

32. Den i sagen omhandlede udlændingeklausul er diskriminerende og er derfor i strid med aftalens artikel 38, som bl.a. vedrører arbejdsvilkår. Kun slovakiske arbejdstagere, som er lovligt beskæftiget i en medlemsstat, kan dog støtte ret på bestemmelsens direkte virkning.

35. En sådan begrænsning er imidlertid heller ikke berettiget, fordi den i sagen omhandlede udlændingeklausul hverken er egnet til at sikre en reserve af tyske spillere på højt niveau eller udgør et forholdsmæssigt middel hertil. Tyske klubber er derfor berettiget til at etablere hold, som ikke har nogen tyske spillere.

33. Hvad angår spørgsmålet, om aftalens artikel 38 kan anvendes direkte på sportsforbund, er det den tyske regerings og Kommissionens opfattelse, at der bør tages udgangspunkt i Domstolens praksis vedrørende artikel 39 EF. I modsat fald kunne DHB vedtage bestemmelser, der ville være i strid med fællesskabsretten, såfremt de var udstedt af myndigheder. Under den mundt-

6 — Dom nævnt i fodnote 4.

VI — Bedømmelse af sagen

B — Fortolkningen af aftalens artikel 38

A — Formaliteten

36. Hvad angår den italienske regerings indsigelser vedrørende formaliteten skal jeg bemærke, at tvisten i hovedsagen netop ikke drejer sig om, hvorvidt Kolpak har deltaget i en bestemt kamp, dvs. været sat på holdet, men at han generelt og principielt rejser krav om ligebehandling, dvs. om at få udstedt en spilletilladelse uden begrænsninger.

37. Som den italienske regering imidlertid selv har anført, har Domstolen flere gange fastslået⁷, at det alene tilkommer de nationale domstole at vurdere, om det er nødvendigt at træffe præjudiciel afgørelse. Desuden er det ikke rigtigt, som det hævdes, at Domstolen ikke råder over de nødvendige oplysninger til at træffe en hensigtsmæssig afgørelse.

38. Som følge heraf bør det præjudicielle spørgsmål realitetsbehandles.

⁷ — Se eksempelvis dom af 3.3.1994, forenede sager C-332/92, C-333/92 og C-335/92, Eurico Italia m.fl., Sml. I, s. 711, samt dom af 13.1.2000, sag C-254/98, TK-Heimdienst, Sml. I, s. 151, præmis 13 og de heri nævnte domme.

1) Spørgsmålet, om aftalens artikel 38 har direkte virkning

39. For det første skal jeg bemærke, at den foreliggende sag drejer sig om slovakiske statsborgeres retsstilling i Det Europæiske Fællesskab. Besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål bør derfor også begrænses til dette aspekt og dermed til aftalens artikel 38, stk. 1. Da sagen ikke vedrører ægtefællers og børns retsstilling, kan det præjudicielle spørgsmål kun vedrøre artikel 38, stk. 1, første led.

40. Det bør derfor undersøges i det følgende, om en privat kan påberåbe sig aftalens artikel 38, stk. 1, første led, for de nationale domstole, dvs. om denne bestemmelse har direkte virkning.

41. Besvarelsen af dette spørgsmål kan baseres på Domstolens praksis vedrørende en tilsvarende bestemmelse i en anden europaaftale, som ligeledes angår arbejdskraftens frie bevægelighed, nemlig artikel 37 i europaaftalen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske

Fællesskaber og medlemsstaterne på den ene side og Den Polske Republik på den anden side (EFT 1993 L 348, s. 2). Vedrørende denne bestemmelse har Domstolen fastslået følgende i *Pokrzeptowicz-Meyerdommen*, som blev citeret flere gange under den mundtlige forhandling:

»På baggrund af ovenstående betragtninger skal det anerkendes, at associeringsaftalens artikel 37, stk. 1, første led, har direkte virkning, hvilket indebærer, at polske statsborgere, der henholder sig hertil, har ret til at påberåbe sig bestemmelsen ved de nationale retter i værtsmedlemsstaten«⁸.

42. En sammenligning af de to aftaler og de to artikler viser, at de har væsentlige lighedspunkter. For det første er der ingen principielle forskelle mellem aftalerne hvad angår deres indhold og karakter. For det andet har artikel 37, stk. 1, første led, i europaaftalen med Den Polske Republik og artikel 38, stk. 1, første led, i europaaftalen med Den Slovakiske Republik i det væsentlige samme ordlyd.

43. Følgelig kan de betragtninger, som Domstolen har anlagt vedrørende aftalen med Polen, også anvendes på aftalen med Slovakiet. Det gælder for det første hvad angår den klare og ubetingede karakter af

forbuddet mod forskelsbehandling af arbejdstagere fra det pågældende associerede land⁹. For det andet kan heller ikke artikel 59, stk. 1, i aftalen med Slovakiet, som svarer til artikel 58, stk. 1, i aftalen med Polen, være til hinder for, at de relevante bestemmelser har direkte virkning¹⁰.

44. Følgelig må det konkluderes, at aftalens artikel 38, stk. 1, første led, har direkte virkning.

2) Spørgsmålet, om aftalens artikel 38 kan anvendes på foranstaltninger vedtaget af sportsforbund

45. Det må herefter afklares, om et sportsforbund som det i hovedsagen omhandlede, dvs. DHB, hører til den kreds af adressater, som omfattes af aftalens artikel 38.

46. Hvad angår dette spørgsmål bør der, som Kommissionen med rette har anført, tages udgangspunkt i Domstolens praksis vedrørende den parallelle bestemmelse i EF-traktaten, dvs. traktatens artikel 48 (efter ændring nu artikel 39 EF) og vedrørende forbuddet mod forskelsbehandling

⁹ — Se herom *Pokrzeptowicz-Meyerdommen*, jf. fodnote 4, præmis 21.

¹⁰ — Se herom *Pokrzeptowicz-Meyerdommen*, jf. fodnote 4, præmis 28.

⁸ — Dom nævnt i fodnote 4, præmis 30.

i EF-traktatens artikel 6 (efter ændring nu artikel 12 EF).

akter, ville der opstå fare for uligheder ved anvendelsen heraf«¹³.

47. Ifølge Domstolens faste praksis gælder EF-traktatens artikel 48 »ikke alene for offentlige myndigheders retsakter, men også for andre former for regler, hvis formål er at give kollektive bestemmelser for lønarbejde«¹¹.

50. Da det altså står fast efter gældende praksis, at private også kan påberåbe sig forbuddet mod forskelsbehandling i EF-traktatens artikel 48 over for sportsforbund, må det undersøges, om denne fortolkning også kan anvendes for aftalens artikel 38.

48. Endvidere har Domstolen udtalt, at »afskaffelsen mellem medlemsstaterne af hindringerne for den frie bevægelighed for personer ville blive truet, hvis afskaffelsen af nationale skranker blev modvirket af hindringer, som skyldes, at sammenslutninger eller organer, der ikke henhører under den offentlige ret, udøver deres retlige autonomi«¹².

51. Det er her tilstrækkeligt at henvise til de konstateringer vedrørende associeringsaftalen med Den Polske Republik, som Domstolen foretog i Pokrzeptowicz-Meyerdommen. Den begrundelse, som Domstolen gav for at anvende sin praksis vedrørende EF-traktatens artikel 48 på den tilsvarende bestemmelse i associeringsaftalen med Den Polske Republik, har også gyldighed for denne sag.

49. Domstolen har endvidere fastslået, »at arbejdsvilkårene i de forskellige medlemsstater snart reguleres ved bestemmelser af lovgivnings- eller anordningsmæssig karakter, snart ved aftaler og andre retsakter, der er indgået eller vedtaget af borgerne. Hvis derfor traktatens artikel 48 alene fandt anvendelse på offentlige myndigheders rets-

52. Efter Domstolens opfattelse er »den blotte lighed mellem ordlyden af en bestemmelse i en af traktaterne om oprettelse af Fællesskaberne og af en international aftale mellem Fællesskabet og et tredjeland ikke tilstrækkeligt«. Det er derimod afgørende, hvilket »formål, der forfølges med hver enkelt bestemmelse inden for dens særlige rammer. I denne henseende er dels sammenligningen af overenskomstens formål

11 — Bosman-dommen, jf. fodnote 5, præmis 82, og dom af 11.4.2000, forenede sager C-51/96 og C-191/97, Deliège, Sml. I, s. 2549, præmis 47, af 13.4.2000, sag C-176/96, Lehtonen og Castors Braine, Sml. I, s. 2681, præmis 35, og af 12.12.1974, sag 36/74, Walrave og Koch, Sml. s. 1405, præmis 17.

12 — Se bl.a. Bosman-dommen, fodnote 5, præmis 83, og Walrave og Koch-dommen, jf. fodnote 11, præmis 18.

13 — Bosman-dommen, jf. fodnote 5, præmis 84, og Walrave og Koch-dommen, jf. fodnote 11, præmis 19.

og den sammenhæng, hvori den indgår, dels traktatens formål af stor betydning«¹⁴.

53. Domstolen sluttede heraf, at artikel 37 i associeringsaftalen med Den Polske Republik giver arbejdstagere, som er statsborgere i dette associeringsland, og som er lovligt beskæftiget på en medlemsstats område, en ret til ligebehandling for så vidt angår arbejdsvilkår, af samme rækkevidde som den ret, der er anerkendt i EF-traktatens artikel 48, stk. 2¹⁵.

54. Det er ensbetydende med, at den fortolkning af EF-traktatens artikel 48, stk. 2, som er anlagt i Walrave og Koch-dommen¹⁶ og i Bosman-dommen¹⁷, kan overføres på det foreliggende tilfælde til aftalens artikel 38, stk. 1, første led.

3) Indholdet af aftalens artikel 38

a) Kredsen af adressater

55. Det må herefter undersøges, om Kolpak — dvs. udtrykt i mere generelle ven-

dinge, om en professionel sportsmand som den i hovedsagen omhandlede — tilhører kredsen af adressater efter aftalens artikel 38, stk. 1, første led. Herom skal jeg bemærke, at denne bestemmelse kun gælder for arbejdstagere, som er lovligt beskæftiget på den pågældende medlemsstats område. Det fremgår af sagens akter, at Kolpak har en gyldig opholdstilladelse og ikke behøver nogen arbejdstilladelse.

56. Hvad angår Kolkpaks status som arbejdstager skal jeg erindre om Lehtonen og Castors Braine-dommen, hvori Domstolen udtalte som følger:

»Hvad angår begrebet arbejdstager bemærkes, at dette begreb ifølge Domstolens faste praksis ikke kan fortolkes forskelligt, alt efter hvilken national lovgivning der er tale om, men må tillægges en fællesskabsretlig betydning. Begrebet må defineres på grundlag af objektive kriterier, som karakteriserer rettigheder og pligter i arbejdsforholdet. Det væsentligste kendetegn ved arbejdsforholdet er, at en person i en vis periode præsterer ydelser mod vederlag for en anden og efter dennes anvisninger«¹⁸.

14 — Pokrzeptowicz-Meyer-dommen, jf. fodnote 4, præmis 32 ff.

15 — Samme dom, præmis 41.

16 — Jf. fodnote 11.

17 — Jf. fodnote 5.

18 — Sag C-176/96, jf. fodnote 11, præmis 45.

57. Ifølge den forelæggende rets konstateringer og de dokumenter, som er tilsendt Domstolen, har Kolpak indgået en arbejdsaftale med klubben TSV Östringen eV Handball om at spille som målmand for klubben.

58. Det fremgår altså af de nævnte omstændigheder, at Kolpak tilhører kredsen af adressater.

b) Spørgsmålet, om der består en restriktion for arbejdskraftens frie bevægelighed

59. Tilbage bliver at undersøge, om den begrænsning af spillere fra tredjelande, som er fastsat i spillereglernes § 15, udgør en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed, eller, sagt med andre ord, om aftalens artikel 38, stk. 1, første led, er til hinder for bestemmelser som de omhandlede spilleregler.

60. Det må i så henseende først fastslås, om spillereglernes § 15 angår arbejdsvilkår. Det gør den, som Kommissionen med rette har anført, fordi statsborgere fra tredjelande — bortset fra statsborgere i EØS-lande

— som følge heraf kun har begrænset mulighed for at deltage i bestemte kampe, nemlig mesterskabs- og pokalkampe i forbunds- og regionalligaerne.

61. Som Domstolen har udtalt i Bosman-sagen, udgør »deltagelse i sådanne kampe [...] en professionel [...] spillers hovedbeskæftigelse«, hvorfor »en regel, som begrænser [en sådan deltagelse], også begrænser den pågældende spillers ansættelsesmuligheder«¹⁹.

62. Hermed fremgår det klart af domspraksis, at en regel som den i hovedsagen omhandlede udgør en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed²⁰.

63. Da der ikke gælder en sådan begrænsning for statsborgere i EØS-lande — og dermed heller ikke for statsborgere i lande, som er medlem af Den Europæiske Union — foreligger der en forskelsbehandling af slovakiske statsborgere.

19 — Sag C-415/93, jf. fodnote 5, præmis 120, og Lehtonen og Castors Braine-dommen, jf. fodnote 11, præmis 30.

20 — Bosman-dommen, jf. fodnote 5, præmis 99 ff., og Lehtonen og Castors Braine-dommen, jf. fodnote 11, præmis 49.

64. Det skal herefter undersøges, om hindringen for arbejdskraftens frie bevægelighed kan begrundes objektivt.

opfylde det tilstræbte formål²⁴. Hvad dette spørgsmål angår, kunne navnlig indsigelsen om, at forbundene frit kan indsætte spillere, som er statsborgere i EØS-staterne, herunder EU's medlemsstater, ikke afvises.

65. Jeg skal herom først fremhæve, at de i sagen omhandlede bestemmelser hverken er undtagelsesregler uden nogen udlændingeklausul som i *Deliège-sagen*²¹, eller regler, som har til formål at sikre den regulære afvikling af sportslige kampe, således som det var tilfældet i *Lehtonen* og *Castors Braine-sagen*²², men bestemmelser, som begrænser antallet af de spillere, der er statsborgere i andre lande, dvs. i det væsentlige bestemmelser, som svarer til dem, der var omhandlet i *Bosman-sagen*²³, selv om denne sag vedrørte bestemmelser, der også omfattede statsborgere fra andre medlemsstater.

68. Hvad angår det argument, som er blevet fremført under sagen, hvorefter spillereglernes § 15 i den version heraf, som fandt anvendelse i hovedsagen, var nødvendig af rent sportslige grunde, navnlig for at sikre en tilstrækkelig reserve af nationale spillere, skal jeg bemærke, at Domstolen udtrykkeligt forkastede dette argument i *Bosman-sagen*²⁵.

66. Desuden er det ikke godtgjort under sagen, at spillereglernes § 15 er egnet til at opfylde rent sportslige formål.

69. Endelig bør det fremhæves, at yngre tyske spillere ikke er henvist til at spille i en tysk klub, men også har mulighed for at udøve sporten på højt niveau i udlandet.

67. Selv om spillereglernes § 15 imidlertid anses for egnet til at tilgodese almene hensyn, er det ikke sikkert, at bestemmelsen er forholdsmæssig. De af sportsforbund vedtagne foranstaltninger må nemlig ikke gå ud over, hvad der er nødvendigt for at

70. Det følger af de anførte betragtninger, at en ordning som den i hovedsagen omhandlede hindrer udøvelsen af retten til fri bevægelighed efter aftalens artikel 38, stk. 1, første led.

21 — Jf. fodnote 11, præmis 61.

22 — Jf. fodnote 11, præmis 53 ff.

23 — Se fodnote 5.

24 — *Bosman-dommen*, jf. fodnote 5, præmis 104, og *Lehtonen* og *Castors Braine-dommen*, jf. fodnote 11, præmis 56.

25 — Jf. fodnote 5, præmis 130 ff.

VII — Forslag til afgørelse

71. Jeg skal følgelig foreslå Domstolen at besvare det omformulerede præjudicielle spørgsmål på følgende måde:

Artikel 38, stk. 1, i europaaftalen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og medlemsstaterne på den ene side og Den Slovakiske Republik på den anden side har direkte virkning og er til hinder for, at et sportsforbund anvender en bestemmelse på en slovakisk statsborger som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter klubberne ved mesterskabs- og pokalkampe kun må indsætte et begrænset antal spillere fra tredjelande uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS).